

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ГОЛОВКО КОСТЯНТИН МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 342.9:35.07(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР В УКРАЇНІ**

12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне
право»

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2026

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Закладі вищої освіти «Міжнародний університет бізнесу і права», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, професор
НЕНЬКО Сергій Сергійович,
ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права»,
ректор

**Офіційні
опоненти:** доктор юридичних наук, професор
ТЕРЕМЕЦЬКИЙ Владислав Іванович,
Державна установа «Інститут економіко-правових
досліджень імені В. К. Макутова Національної
академії наук України»,
завідувач сектору проблем реалізації господарського
законодавства відділу проблем модернізації
господарського права та законодавства

кандидат юридичних наук, професор
ЙОСИФОВИЧ Данило Ігорович,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності
Навчально-наукового інституту з підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Захист відбудеться «22» жовтня 2026 року о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.884.04 Одеського державного університету внутрішніх справ за адресою: 65014, м. Одеса, вул. Успенська, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського державного університету внутрішніх справ за адресою: 65000, м. Одеса, пров. Сабанський, 4.

Автореферат розіслано «17» вересня 2026 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О.В. Ковальова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. У сучасних умовах розвитку правової держави та трансформації системи публічного адміністрування особливого значення набуває забезпечення ефективної та передбачуваної взаємодії органів публічної адміністрації з приватними особами. Одним із ключових юридичних механізмів такої взаємодії виступають адміністративні процедури, через які здійснюється реалізація владних управлінських повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також забезпечується практична реалізація суб'єктивних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Саме адміністративні процедури визначають порядок розгляду індивідуальних адміністративних справ, прийняття адміністративних актів, надання адміністративних послуг, здійснення реєстраційних, дозвільних та інших владно-управлінських дій, що безпосередньо впливають на правовий статус особи та умови реалізації її прав у різних сферах суспільного життя.

Актуальність дослідження зумовлюється тим, що в умовах реформування системи державного управління в Україні, децентралізації публічної влади, розвитку концепції сервісної держави та впровадження електронного урядування значно зростає значення адміністративних процедур як інструменту впорядкування діяльності органів публічної адміністрації та забезпечення належного рівня захисту прав людини у відносинах з публічною владою. Чітке нормативне визначення процедур прийняття управлінських рішень є необхідною передумовою забезпечення принципів законності, правової визначеності, відкритості та підзвітності публічної влади. Водночас сучасна практика діяльності органів публічної адміністрації свідчить про наявність низки проблем правового та організаційного характеру, пов'язаних із фрагментарністю нормативного регулювання адміністративних процедур, неоднозначністю тлумачення окремих положень законодавства, складністю процедурних механізмів, а також недостатнім рівнем забезпечення прозорості, доступності та ефективності адміністративної діяльності.

Додаткової актуальності зазначеній проблематиці надає процес цифровізації публічного управління та впровадження електронних форм взаємодії держави і громадянина. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності органів публічної адміністрації змінює традиційні механізми здійснення адміністративних процедур, зокрема порядок подання заяв, розгляду адміністративних справ, прийняття управлінських рішень та їх реалізації. Цифровізація створює нові можливості для підвищення ефективності діяльності органів публічної адміністрації та спрощення взаємодії громадян з державою, однак водночас потребує належного адміністративно-правового регулювання, визначення чітких процедурних гарантій та встановлення правових меж використання цифрових інструментів у діяльності органів влади.

У сучасній адміністративно-правовій науці адміністративні процедури розглядаються як важливий елемент реалізації принципів належного врядування, верховенства права, відкритості та підзвітності публічної влади.

Вони виступають юридичною формою організації владної діяльності публічної адміністрації та забезпечують баланс між дискреційними повноваженнями держави і необхідністю гарантування прав та законних інтересів особи. Водночас питання комплексного адміністративно-правового осмислення адміністративних процедур, визначення їх юридичної природи, структурної побудови, функціонального призначення та співвідношення з іншими формами діяльності органів публічної адміністрації залишаються недостатньо розробленими. Особливої уваги потребує дослідження адміністративних процедур як системного правового механізму, що поєднує елементи управлінської діяльності, нормативного регулювання та забезпечення прав і законних інтересів особи.

Слід звернути увагу на те, що проблематика адміністративних процедур у системі публічного адміністрування, попри значну практичну важливість, не отримала достатньо комплексного адміністративно-правового осмислення в українській юридичній науці. Більшість наукових досліджень присвячені окремим аспектам адміністративного процесу, формам діяльності органів публічної адміністрації, адміністративним актам або окремим видам адміністративних проваджень. Водночас питання формування цілісної адміністративно-правової концепції адміністративної процедури, визначення її місця у системі адміністративного права та критеріїв оцінювання ефективності процедурної діяльності органів публічної адміністрації залишаються недостатньо розробленими.

Разом із тим окремі аспекти адміністративно-правового регулювання діяльності органів публічної адміністрації, адміністративного процесу та адміністративних процедур досліджувалися у працях таких вітчизняних учених, як В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, О. О. Бакалінська, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, І. В. Бойко, Н. В. Васильєва, І. П. Голосніченко, В. В. Галуцько, В. М. Галуцько, А. В. Денисова, Є. В. Додін, О. М. Миколенко, М. І. Мельник, Д. П. Калайанов, І. О. Картузова, С. О. Кузніченко, В. К. Колпаков, Т. О. Коломоєць, А. Т. Комзюк, М. В. Корнієнко, О. В. Кузьменко, І. Б. Коліушко, Т. М. Кравцова, Р. С. Мельник, С. В. Ківалов, О. Д. Крупчан, М. М. Сус, С. Г. Стеценко, М. І. Смокович, О. Ф. Скаун, М. І. Козюбра, П. М. Рабінович, А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, Н. М. Пархоменко, О. М. Пасенюк, А. А. Пухтецька, С. С. Тараненко, В. П. Тимошук, А. М. Школик, Г. М. Шерстюк, Т. І. Швидка, Х. П. Ярмачі та інші. Серед зарубіжних учених, які зробили вагомий внесок у дослідження проблем організації публічного управління, розвитку адміністративного права, формування адміністративних процедур та принципів функціонування публічної влади, слід назвати П. Крейга, Й. Шварце, Ж. Зіллера, Ф. Коппа, У. Рамзауера, а також таких дослідників у сфері теорії управління та організації адміністративних систем, як Р. Акофф, І. Ансофф, Д. Брайсон, Ч. Бернард, Г. Гант, Т. Нолан, Г. Мінцберг, В. Пфайфер, М. Мескон, Т. Пойстер, Ф. Тейлор, Х. Емерсон, М. Вебер, А. Файоль та інші. У їхніх працях сформовано теоретичні підходи до організації управлінських процесів, функціонування бюрократичних систем, розвитку адміністративного права та підвищення ефективності діяльності публічної влади.

Однак у більшості зазначених наукових праць основна увага приділяється загальнотеоретичним, управлінським або організаційним

аспектам діяльності публічної адміністрації, тоді як питання адміністративно-правового розуміння адміністративних процедур, визначення їх юридичної природи, місця у системі форм діяльності органів публічної адміністрації, а також особливостей процедурної організації діяльності органів публічної адміністрації залишаються недостатньо дослідженими. Потребують подальшого наукового опрацювання й питання забезпечення належного рівня процедурних гарантій прав особи у відносинах з публічною владою, визначення вимог до правової якості адміністративного рішення, а також особливостей правового регулювання адміністративних процедур в умовах цифровізації публічного управління.

Усе це свідчить про високу актуальність обраної теми та зумовлює необхідність здійснення комплексного дослідження адміністративно-правових засад формування і реалізації адміністративних процедур у діяльності органів публічної адміністрації в Україні, а також вироблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідного адміністративного законодавства і практики його застосування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Обрана тема дослідження належить до пріоритетних у галузі адміністративного права. Напрям дисертаційного дослідження обрано з урахуванням положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015); Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, (затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р.); Національної економічної стратегії на період до 2030 року (затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179). Тема відповідає пріоритетному напрямку «Удосконалення адміністративної діяльності суб'єктів владних повноважень» Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року №12-21, та темі науково-дослідних робіт Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (номер державної реєстрації 0123U103538), а також кафедри адміністративного-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ «Забезпечення адміністративно-правовими засобами прав і свобод людини і громадянина в Україні» (номер державної реєстрації 0125U001209).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дослідження полягає у комплексному теоретико-правовому осмисленні адміністративних процедур у системі публічного адміністрування України, визначенні їх сутності, структури та функціонального призначення, а також у виробленні обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання та практики реалізації адміністративних процедур у діяльності органів публічної адміністрації з урахуванням європейських стандартів належного адміністрування та гарантій прав приватної особи.

Для реалізації поставленої мети передбачено розв'язання таких *завдань*:

– визначити поняття, сутність та основні ознаки адміністративної процедури як категорії адміністративного права;

- з'ясувати структурну побудову адміністративних процедур та їх функцій у системі публічного адміністрування;
- осмислити вплив європейського адміністративно-процедурного простору на становлення загальної адміністративної процедури в Україні;
- встановити місце адміністративних процедур у механізмі діяльності органів публічної адміністрації;
- проаналізувати стадійну структуру адміністративної процедури та визначити юридичний зміст її основних елементів;
- охарактеризувати процедурні гарантії прав приватної особи в адміністративних процедурах;
- виявити проблеми нормативного забезпечення адміністративних процедур в Україні;
- дослідити типові процедурні порушення у діяльності органів публічної адміністрації, підходи адміністративних судів до їх правової оцінки та визначити напрями усунення таких порушень;
- обґрунтувати системні напрями вдосконалення процедурної діяльності органів публічної адміністрації.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері здійснення адміністративних процедур в Україні.

Предметом дослідження виступає адміністративно-правове забезпечення адміністративних процедур в Україні.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузі теорії держави і права, адміністративного права, адміністративно-процедурного права, теорії публічного управління та інших галузевих правових наук.

Нормативну основу дисертаційного дослідження становлять Конституція України, закони України та підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють здійснення адміністративних процедур у діяльності органів публічної адміністрації.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять офіційні документи органів державної влади України, матеріали правозастосовної та судової практики у сфері адміністративних процедур, а також нормативні акти, офіційні документи та аналітичні матеріали зарубіжних держав і європейських інституцій, що регулюють відповідну сферу.

Методи дослідження. Методологічна база дисертаційного дослідження ґрунтується на загальнонаукових та спеціально-юридичних методах наукового пізнання. Зокрема, застосовано *методи аналізу та синтезу*, за допомогою яких здійснено загальну характеристику сутності, правової природи та теоретичних засад адміністративної процедури, а також визначено її місце і значення у системі публічного адміністрування України (підрозділ 1.1). *Діалектичний метод* використано для дослідження генезису інституту адміністративної процедури, еволюції наукових підходів до її правового розуміння, а також формування сучасної моделі загальної адміністративної процедури в Україні під впливом європейських стандартів належного адміністрування (підрозділи 1.2, 1.3). Застосування *системно-структурного методу* дозволило дослідити місце адміністративної процедури у механізмі діяльності органів публічної адміністрації, визначити її структурні елементи, стадійну побудову та взаємозв'язок із формами

реалізації владних повноважень (підрозділи 2.1, 2.2). *Метод системного аналізу* використано під час дослідження процедурних гарантій прав приватної особи, механізмів обмеження адміністративного розсуду, а також взаємодії загального процедурного закону зі спеціальним законодавством у сфері адміністративної діяльності (підрозділи 2.2, 2.3). *Структурно-функціональний метод* дав можливість дослідити функціональне призначення адміністративної процедури, зокрема її правозахисний, обмежувальний, організаційно-регулятивний, легітимаційний та контрольний потенціал у системі публічного адміністрування (підрозділи 1.2, 2.1, 2.3). За допомогою *порівняльно-правового методу* проведено компаративний аналіз зарубіжного досвіду нормативного закріплення та практичної реалізації адміністративних процедур, а також визначено можливості його використання у вітчизняному адміністративному законодавстві та правозастосовній практиці (підрозділ 1.3). *Формально-юридичний метод* застосовано для аналізу положень Конституції України, Закону України «Про адміністративну процедуру», Кодексу адміністративного судочинства України, інших законів та підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють здійснення адміністративних процедур, а також для формулювання пропозицій щодо вдосконалення адміністративного законодавства України у відповідній сфері (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3). *Логіко-семантичний метод* використано для уточнення та розвитку понятійно-категоріального апарату дослідження, зокрема під час визначення змісту понять «адміністративна процедура», «адміністративне провадження», «адміністративний акт», «процедурні гарантії», «адміністративний розсуд» (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2). *Логіко-правовий метод* дав змогу обґрунтувати сучасні тенденції розвитку адміністративно-правового забезпечення адміністративних процедур в Україні та сформулювати напрями його подальшого вдосконалення з урахуванням європейських стандартів належного адміністрування (підрозділ 3.3).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у комплексному теоретико-правовому дослідженні адміністративно-правового забезпечення адміністративних процедур в Україні, у межах якого сформульовано авторські положення щодо сутності, структури, функціонального призначення та напрямів удосконалення адміністративних процедур, а також розроблено пропозиції щодо вдосконалення законодавства і практики процедурної діяльності органів публічної адміністрації. Основні результати дослідження полягають у такому:

уперше:

- запропоновано концептуальне розуміння адміністративної процедури як універсальної юридичної форми реалізації повноважень органів публічної адміністрації у відносинах з приватними особами, у межах якої забезпечується перехід від загальної норми адміністративного права до конкретного індивідуального владного рішення через систему нормативно визначених процедурних дій;

- визначено структурну модель адміністративної процедури як багаторівневої правової конструкції, що охоплює стадійну організацію розгляду адміністративної справи, суб'єктний склад провадження, процедурні інструменти діяльності адміністративного органу та систему гарантій реалізації прав приватної особи;

- обґрунтовано місце адміністративної процедури у механізмі публічного адміністрування як правової ланки, що забезпечує перехід від компетенції органу публічної адміністрації до конкретного індивідуального адміністративного акта або іншого юридично значущого результату у справі приватної особи;

- сформульовано науковий підхід до розуміння адміністративної процедури як інструмента трансформації адміністративного розсуду у перевірюване, мотивоване та юридично контрольоване владне рішення, у межах якого дискреційні повноваження органу публічної адміністрації обмежуються вимогами законності, пропорційності, обґрунтованості, своєчасності, участі особи у провадженні та подальшого адміністративного або судового контролю;

- запропоновано модель системного вдосконалення процедурної діяльності органів публічної адміністрації, що передбачає перетворення адміністративної процедури з формального нормативного припису на стандарт щоденної управлінської діяльності через процедурне планування, стандартизацію адміністративних актів, внутрішній процедурний контроль, електронний моніторинг строків, цифрову фіксацію стадій провадження, професійну підготовку посадових осіб, аналітичний супровід та інтеграцію правових позицій Верховного Суду у внутрішні алгоритми роботи адміністративних органів;

удосконалено:

- наукові підходи до визначення поняття та ознак адміністративної процедури шляхом уточнення її юридичних характеристик, до яких віднесено нормативну визначеність, формалізованість, стадійність, послідовність, зовнішню адресність, спрямованість на забезпечення прав особи, юридичну результативність, контрольованість і відтворюваність;

- наукові положення щодо внесення змін до Закону України «Про адміністративну процедуру» від 17.02.2022 № 2073-IX шляхом уточнення співвідношення загального і спеціального адміністративно-процедурного регулювання та закріплення мінімального процедурного стандарту адміністративного провадження, який охоплює повідомлення особи про початок провадження у випадках, передбачених законом, право подавати пояснення і докази, доступ до матеріалів адміністративної справи з урахуванням законних обмежень, мотивування адміністративного акта та право на адміністративне або судове оскарження;

- наукові положення щодо співвідношення понять адміністративний процес, адміністративна процедура та адміністративне провадження, відповідно до яких адміністративну процедуру обґрунтовано як універсальну правову форму зовнішньої реалізації компетенції публічної адміністрації, а адміністративне провадження як конкретизований рух окремої адміністративної справи;

- наукові підходи до визначення процедурних гарантій прав приватної особи, до яких віднесено право бути заслуханою, доступ до матеріалів адміністративної справи, дотримання розумних строків розгляду справи та обов'язок мотивування адміністративного акта;

- підходи до оцінювання процедурних порушень у діяльності органів публічної адміністрації шляхом обґрунтування критерію їх істотності залежно від впливу порушення на можливість реалізації процесуальних прав особи;

– наукові положення щодо вдосконалення законодавства у сфері адміністративних послуг шляхом внесення змін до Закону України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI, які передбачають обов’язковість застосування процедурних гарантій адміністративної процедури під час розгляду заяви про надання адміністративної послуги та встановлюють вимогу мотивування рішень про відмову із зазначенням фактичних і правових підстав та порядку їх оскарження;

набули подальшого розвитку:

– наукові положення щодо адміністративної процедури як інструмента забезпечення належного адміністрування, правової визначеності та передбачуваності діяльності органів публічної адміністрації у відносинах із приватними особами;

– підходи до класифікації адміністративних процедур за функціональним призначенням, ініціатором провадження, характером правового результату та рівнем стандартизованості процедурних дій;

– положення щодо вдосконалення нормативного регулювання електронних адміністративних процедур шляхом закріплення у Законі України «Про адміністративну процедуру» вимог щодо недопущення звуження процесуальних прав особи під час здійснення адміністративного провадження в електронній формі, застосування електронної ідентифікації, електронних підписів, електронних довірчих послуг та автоматизованих рішень;

– положення щодо вдосконалення судового контролю за дотриманням адміністративних процедур шляхом внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України, які передбачають обов’язок суду оцінювати забезпечення ключових процедурних прав особи під час перевірки законності рішень суб’єктів владних повноважень;

– наукові підходи до вдосконалення спеціального законодавства у сфері державної реєстрації через встановлення обов’язку мотивування рішень про відмову у реєстрації або зупинення розгляду заяви, зазначення фактичних і правових підстав такого рішення та гарантування заявнику доступу до матеріалів адміністративної справи з урахуванням обмежень, встановлених законом.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у різних напрямках практичної діяльності, зокрема у:

– *науковій діяльності* – як теоретико-методологічне підґрунтя для подальших наукових досліджень проблем адміністративно-правового забезпечення адміністративних процедур, розвитку інституту загальної адміністративної процедури, удосконалення процедурної діяльності органів публічної адміністрації та формування сучасної моделі належного адміністрування (акт впровадження в наукову діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 03.04.2026 року);

– *правотворчій діяльності* – під час підготовки та вдосконалення нормативно-правових актів, що регулюють здійснення адміністративних процедур, зокрема при розробленні змін до законодавства про адміністративну процедуру, адміністративні послуги, державну реєстрацію, діяльність органів публічної адміністрації, а також у процесі вдосконалення законодавчого регулювання процедурних гарантій прав приватної особи;

– *правозастосовній діяльності* – з метою підвищення ефективності

організації та здійснення адміністративних процедур органами публічної адміністрації, удосконалення практики прийняття адміністративних актів, забезпечення належного рівня процедурних гарантій прав фізичних і юридичних осіб, а також підвищення якості управлінських рішень у сфері публічного адміністрування (акт впровадження в практичну діяльність АО «Південно-Українська Міжнародна асоціація адвокатів» від 30.03.2026 року);

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників, навчальних посібників та методичних матеріалів, а також у викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Поліцейська діяльність» та інших навчальних курсів, пов'язаних із дослідженням правових засад діяльності органів публічної адміністрації та здійснення адміністративних процедур (акт впровадження в освітній процес Одеського державного університету внутрішніх справ від 03.04.2026 року).

Особистий внесок здобувача. Основні наукові результати отримані автором самостійно на основі аналізу наукових публікацій, законодавства, матеріалів правозастосовної та судової практики щодо адміністративно-правового забезпечення адміністративних процедур в Україні.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки та узагальнення, сформульовані у дисертаційному дослідженні, апробовано під час участі автора у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема на таких наукових заходах: «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (Кременчук, 5–7 грудня 2024 р.), «Theoretical foundations of law, public management and practice of their application» (Riga, Latvia, 25–26 грудня 2024 р.), «Актуальні проблеми юридичної науки та практики у воєнний період» (Львів–Торунь, 10 жовтня 2025 р.), «Стан та перспективи розвитку адміністративного права України» (Одеса, 24 жовтня 2025 р.), «Актуальні питання розвитку науки, економіки та соціуму в умовах війни та повоєнного відновлення» (Вінниця, 16–17 жовтня 2025 р.).

Публікації. Основні науково-обґрунтовані результати проведеного дослідження відображені у 11 одноосібних наукових публікаціях за темою дисертації, серед яких 6 наукових статей, у тому числі 5 статей, опублікованих у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття – у періодичному виданні іноземної держави, а також 5 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 270 сторінок, з них основний текст – 213 сторінок, список використаних джерел – 31 сторінка (222 найменування), додатки – 11 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, визначено стан її наукової розробки, зв'язок із науковими програмами, мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, методологічні засади, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію та публікації здобувача.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади формування інституту адміністративних процедур» містить три підрозділи.

У підрозділі 1.1 «Поняття, сутність та ознаки адміністративної процедури» розкрито сутність адміністративної процедури як самостійної адміністративно-правової категорії та юридичної форми реалізації публічно-владних повноважень у відносинах із приватними особами. Встановлено, що адміністративна процедура являє собою нормативно визначений, послідовний і стадійно організований порядок розгляду та вирішення індивідуальної адміністративної справи адміністративним органом, спрямований на прийняття адміністративного акта або вчинення іншої юридично значущої дії, що впливає на права, свободи, законні інтереси чи обов'язки приватної особи. Обґрунтовано, що адміністративна процедура характеризує загальний нормативно встановлений порядок діяльності адміністративного органу, тоді як адміністративне провадження відображає практичний рух конкретної індивідуальної адміністративної справи. Адміністративний процес при цьому охоплює ширший комплекс процесуальних форм діяльності у сфері адміністративного права.

Виокремлено основні ознаки адміністративної процедури: нормативну визначеність, формалізованість, послідовність і стадійність процедурних дій, зовнішню спрямованість діяльності адміністративного органу, індивідуальний характер справи, юридичну результативність, наявність процедурних гарантій прав особи, а також можливість контролю та оскарження прийнятого рішення. Наголошено, що адміністративна процедура забезпечує юридичний перехід від закріпленої законом компетенції органу публічної адміністрації до конкретного індивідуального владного результату. У цьому значенні вона виступає правовим механізмом упорядкування реалізації публічної влади та забезпечення передбачуваності її здійснення у відносинах із приватною особою.

У підрозділі 1.2 «Архітектура і функції адміністративних процедур» досліджено внутрішню побудову адміністративної процедури та визначено її основні структурні елементи і функції у механізмі публічного адміністрування. Встановлено, що адміністративна процедура має складну багаторівневу структуру, яка охоплює послідовні стадії розгляду адміністративної справи, процедурні дії адміністративного органу та інших учасників провадження, встановлені законом строки, форми процесуальної комунікації, способи збирання й оцінювання матеріалів справи, а також прийняття, оформлення і доведення до відома особи адміністративного акта.

Розкрито функціональне призначення адміністративної процедури. До основних її функцій віднесено правозахисну, спрямовану на забезпечення прав і законних інтересів приватної особи; організаційно-регулятивну, що впорядковує діяльність адміністративного органу; обмежувальну, яка встановлює юридичні межі адміністративного розсуду; легітимаційну, що забезпечує довіру до прийнятого владного рішення; контрольну, яка створює можливість перевірки правомірності дій адміністрації; а також превентивну та антикорупційну функції. Обґрунтовано, що належна архітектура адміністративної процедури перетворює владно-управлінську діяльність на юридично визначений, прозорий та контрольований процес, у межах якого діяльність адміністративного органу може бути перевірена з погляду законності, обґрунтованості, пропорційності та дотримання прав особи.

У підрозділі 1.3 «Європейський адміністративно-процедурний простір і його вплив на становлення загальної адміністративної процедури в Україні» досліджено основні тенденції формування європейських стандартів адміністративної процедури та визначено їх значення для розвитку адміністративно-процедурного законодавства України. Виокремлено базові стандарти європейської адміністративної процедури: право особи брати участь у розгляді адміністративної справи та бути вислуханою до прийняття несприятливого рішення; доступ до матеріалів справи; обов'язок адміністративного органу мотивувати рішення; дотримання розумних строків; належне інформування особи; пропорційність адміністративного втручання; доступність адміністративного та судового оскарження. Встановлено, що зазначені процедурні гарантії виконують подвійне призначення: забезпечують захист приватної особи та одночасно підвищують юридичну якість адміністративного рішення, оскільки зобов'язують адміністративний орган повно встановити обставини справи, врахувати позицію її учасників та обґрунтувати реалізацію адміністративного розсуду.

Узагальнено, що прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» стало закономірним етапом наближення українського адміністративного права до європейської моделі належного адміністрування. Сучасна українська адміністративна процедура формується як юридично впорядкований механізм взаємодії публічної адміністрації з приватною особою, основу якого становлять законність, правова визначеність, участь особи у провадженні, мотивованість адміністративного акта та ефективність засобів правового захисту.

Розділ 2 «Системно-функціональна характеристика адміністративних процедур у діяльності органів публічної адміністрації» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Система адміністративних процедур у механізмі публічного адміністрування» розкрито місце адміністративної процедури у механізмі реалізації компетенції органів публічної адміністрації та визначено її значення для юридичного впорядкування зовнішньої владної діяльності. Обґрунтовано, що центральне місце у процедурному механізмі належить адміністративному акту як рішенню або юридично значущій дії індивідуального характеру, здатній породжувати правові наслідки для приватної особи. Адміністративна процедура при цьому забезпечує встановлений законом порядок підготовки та прийняття такого акта, з'ясування обставин справи, участі заінтересованих осіб, мотивування рішення, його доведення до адресата та можливості подальшого перегляду.

Окреслено основні види адміністративних процедур залежно від характеру адміністративної справи та спрямованості владної діяльності. До них віднесено заявні, дозвольні, реєстраційні, контрольно-наглядові та інші процедури, у межах яких адміністративний орган приймає індивідуальні рішення щодо прав, свобод, законних інтересів або обов'язків приватних осіб.

Узагальнено, що адміністративна процедура виступає функціональною ланкою механізму публічного адміністрування, через яку нормативно визначена компетенція органу публічної адміністрації реалізується у конкретному індивідуальному правовому результаті.

У підрозділі 2.2 «Стадійна структура адміністративної процедури та її юридичні елементи» досліджено внутрішню організацію адміністративної процедури та здійснено систематизацію її основних стадій і юридичних елементів. Встановлено, що стадійна побудова адміністративної процедури відображає послідовний рух індивідуальної адміністративної справи від виникнення юридичних підстав для її розгляду до прийняття, доведення до відома та реалізації адміністративного акта.

Запропоновано розглядати адміністративну процедуру як послідовність взаємопов'язаних стадій: ініціювання адміністративної справи; підготовки справи до вирішення та встановлення юридично значущих обставин; прийняття адміністративного акта; доведення адміністративного акта до відома адресата та настання пов'язаних із ним юридичних наслідків.

Узагальнено, що стадійність адміністративної процедури забезпечує юридичну впорядкованість діяльності адміністративного органу, визначає послідовність реалізації процедурних прав та обов'язків учасників і створює можливість встановлення конкретного моменту виникнення процедурного порушення.

У підрозділі 2.3 «Процедурні гарантії прав приватної особи в адміністративних процедурах» розкрито систему юридичних засобів забезпечення та захисту прав приватної особи під час розгляду і вирішення індивідуальної адміністративної справи. Виокремлено основні процедурні гарантії прав особи: право брати участь в адміністративному провадженні та бути вислуханою до прийняття несприятливого адміністративного акта; право отримувати інформацію про розгляд справи та мати доступ до її матеріалів; право подавати пояснення, заперечення та докази; право на розгляд справи у встановлений строк; право на отримання мотивованого адміністративного акта; право на адміністративне та судове оскарження. Особливу увагу приділено праву бути вислуханим як одній із фундаментальних гарантій справедливої адміністративної процедури. Обґрунтовано, що можливість особи надати пояснення та заперечення до прийняття рішення, яке може негативно вплинути на її права чи законні інтереси, забезпечує повніше встановлення фактичних обставин справи та зменшує ризик прийняття необґрунтованого адміністративного акта.

Узагальнено, що система процедурних гарантій трансформує адміністративну процедуру з організаційного порядку діяльності органу влади у юридичний механізм належного адміністрування, в якому реалізація публічно-владних повноважень поєднується із забезпеченням правової визначеності, участі приватної особи, обґрунтованості адміністративного рішення та можливості його ефективного оскарження.

Розділ 3 «Проблеми реалізації та напрями вдосконалення адміністративних процедур в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Проблеми нормативного забезпечення та імплементації адміністративних процедур в Україні» досліджено сучасний стан правового регулювання адміністративних процедур та визначено основні проблеми практичного впровадження загальної адміністративної процедури у діяльність органів публічної адміністрації. Визначено, що системоутворююче значення Закону України «Про адміністративну процедуру» проявляється у нормативному закріпленні єдиних принципів провадження, загального

порядку ініціювання та розгляду адміністративної справи, правового статусу її учасників, вимог до адміністративного акта, правил його мотивування, доведення до відома особи, виконання та оскарження.

З'ясовано, що основною проблемою сучасного етапу є практична імплементація загальних процедурних правил у діяльність значної кількості адміністративних органів, робота яких тривалий час здійснювалася відповідно до спеціального законодавства та відомчих процедур. Виокремлено проблему співвідношення загального та спеціального адміністративно-процедурного регулювання. Обґрунтовано необхідність узгодження спеціальних нормативно-правових актів із базовими принципами та гарантіями загальної адміністративної процедури з метою усунення нормативних суперечностей і забезпечення однакового рівня процедурного захисту приватної особи.

Встановлено, що ефективність адміністративно-процедурної реформи залежить від організаційної адаптації діяльності адміністративних органів до нових процедурних вимог, перегляду внутрішніх регламентів, стандартизації адміністративних проваджень, належної підготовки посадових осіб та формування сталої практики застосування загального процедурного законодавства.

У підрозділі 3.2 *«Процедурні порушення у діяльності публічної адміністрації, їх судова оцінка та шляхи їх усунення»* досліджено найбільш поширені порушення адміністративної процедури, визначено їх юридичне значення та особливості оцінювання адміністративними судами. Систематизовано основні види процедурних порушень, до яких віднесено неналежне повідомлення особи про розгляд адміністративної справи; незабезпечення права бути вислуханою; необґрунтоване обмеження доступу до матеріалів справи; порушення встановлених строків; неповне з'ясування фактичних обставин; неналежне мотивування адміністративного акта; порушення вимог щодо його форми та порядку доведення до відома адресата.

Обґрунтовано доцільність розмежування істотних і неістотних процедурних порушень. До істотних запропоновано відносити порушення, які позбавили особу можливості реалізувати основні процедурні права, могли вплинути на встановлення фактичних обставин справи чи зміст адміністративного акта або унеможливили ефективний контроль за його правомірністю. Визначено, що судова оцінка процедурного порушення має враховувати характер порушеної гарантії, наслідки порушення для приватної особи, можливість його усунення та вплив відповідного дефекту на законність і обґрунтованість адміністративного акта.

Запропоновано орієнтувати діяльність органів публічної адміністрації на попередження процедурних порушень шляхом внутрішнього контролю якості адміністративних актів, стандартизації процедурних дій, забезпечення належного документування провадження та системного аналізу причин скасування адміністративних рішень.

У підрозділі 3.3 *«Системні напрями вдосконалення процедурної діяльності органів публічної адміністрації»* визначено організаційні, нормативні та технологічні напрями підвищення ефективності практичного застосування адміністративних процедур. Обґрунтовано необхідність запровадження процедурного планування як складової внутрішньої організації діяльності адміністративних органів. Визначено, що таке планування має передбачати встановлення типових алгоритмів руху адміністративної справи, послідовності

процедурних дій, строків їх виконання, відповідальних посадових осіб, форм комунікації з учасниками провадження та контрольних точок перевірки дотримання процедурних вимог. Запропоновано розробляти внутрішні процедурні регламенти, інструкції та процесні карти для основних видів адміністративних проваджень. Такі документи мають забезпечувати єдність практики застосування процедурного законодавства та зменшувати залежність результату адміністративної справи від індивідуальних підходів конкретної посадової особи. Визначено доцільність закріплення відповідального виконавця або координатора у складних адміністративних провадженнях, до повноважень якого належатиме організація взаємодії структурних підрозділів, контроль процедурних строків та забезпечення належної комунікації з учасниками адміністративної справи. Обґрунтовано необхідність стандартизації адміністративних актів та інших процедурних документів. Запропоновано використовувати типові структури рішень, які забезпечують послідовне викладення встановлених фактичних обставин, правових підстав, оцінки доказів, мотивів прийняття рішення, порядку його виконання та способів оскарження. Наголошено на необхідності системного внутрішнього контролю якості процедурної діяльності.

Визначено перспективність цифровізації адміністративних процедур. Обґрунтовано доцільність використання електронних систем для автоматизованого контролю строків, фіксації процедурних дій, повідомлення учасників, ведення електронної адміністративної справи та забезпечення можливості відстеження її руху. Підкреслено, що цифровізація адміністративної процедури повинна супроводжуватися збереженням процедурних гарантій приватної особи.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено комплексне теоретико-правове дослідження адміністративно-правового забезпечення адміністративних процедур в Україні, у результаті якого розв'язано наукове завдання щодо визначення сутності, структури, функціонального призначення та напрямів удосконалення адміністративних процедур у системі публічного адміністрування України з урахуванням європейських стандартів належного адміністрування та гарантій прав приватної особи. Проведене дослідження дало змогу сформулювати такі загальні висновки.

1. Встановлено, що адміністративна процедура є самостійною адміністративно-правовою категорією та базовим інститутом зовнішньої реалізації публічної влади в індивідуальних справах. Її сутність полягає у нормативно визначеному, стадійно організованому порядку розгляду та вирішення індивідуальної адміністративної справи, який забезпечує перехід від загальної норми права до конкретного владного рішення. Сукупність таких ознак, як нормативність, формалізованість, стадійність, послідовність, зовнішня адресність, юридична результативність, наявність мінімальних процедурних гарантій, контрольованість і відтворюваність, дає підстави відмежовувати адміністративну процедуру від суміжних правових явищ та розглядати її як універсальну юридичну форму діяльності публічної адміністрації у відносинах із приватною особою.

2. З'ясовано, що архітектоніка адміністративної процедури має багаторівневий характер і охоплює стадії руху адміністративної справи, суб'єктний склад провадження та процедурні інструменти реалізації прав,

обов'язків і владних повноважень. Доведено, що функції адміністративної процедури утворюють цілісну систему, яка включає правозахисний, обмежувальний щодо дискреції, антикорупційний, організаційно регулятивний, легітимаційний, довіроформувальний і контрольний напрями. Саме в такій якості адміністративна процедура постає як багатofункціональний інститут належного врядування.

3. Доведено, що становлення загальної адміністративної процедури в Україні відбувалося під визначальним впливом європейського адміністративно-процедурного простору, який формується на основі національних адміністративно-процедурних кодифікацій європейських держав, права Європейського Союзу та стандартів Ради Європи. Спільним концептуальним ядром цих моделей є право бути заслуханим, доступ до матеріалів справи, обов'язок мотивування рішення, дотримання розумних строків та ефективні механізми контролю й оскарження. Сучасна українська модель адміністративної процедури формується як складова європейської процедурної конвергенції, зберігаючи власні акценти, пов'язані з людиноцентричністю, сервісною орієнтацією та цифровізацією публічного адміністрування.

4. Визначено, що адміністративна процедура посідає центральне місце у механізмі діяльності органів публічної адміністрації, оскільки саме через неї забезпечується юридично визначений порядок переходу від компетенції суб'єкта владних повноважень до конкретного індивідуального результату у справі приватної особи. Адміністративна процедура не є самостійним видом публічного адміністрування, а виступає універсальною правовою формою реалізації його зовнішніх напрямів. Її місце у системі публічного адміністрування розкривається через співвідношення із загальним процедурним законом, спеціальним законодавством, адміністративною послугою, управлінським рішенням та іншими формами діяльності публічної адміністрації.

5. Обґрунтовано, що стадійна структура адміністративної процедури є цілісною юридичною конструкцією, яка охоплює ініціювання адміністративної справи, збирання та оцінювання матеріалів, прийняття адміністративного акта або іншого владного результату, доведення його до відома адресата, реалізацію та пов'язані процедурні наслідки. Кожна зі стадій має самостійне функціональне та гарантійне значення. Порушення вимог на будь-якому етапі може впливати на правомірність управлінського результату залежно від характеру такого порушення та його значення для реалізації процедурних гарантій особи. Стадійна побудова адміністративної процедури є базовою умовою законності, передбачуваності, контрольованості та перевірюваності діяльності публічної адміністрації.

6. Встановлено, що процедурні гарантії прав приватної особи становлять системоутворювальний елемент адміністративної процедури та визначають її правозахисний зміст. До них належать право на участь у провадженні, право бути заслуханою, доступ до матеріалів справи, прозорість і передбачуваність процедури, дотримання розумних строків, обов'язок мотивування адміністративного акта, принцип пропорційності, внутрішній перегляд та адміністративне оскарження. Сукупність цих гарантій перетворює адміністративну процедуру на повноцінний юридичний інструмент забезпечення законності, правової визначеності та

перевірюваності індивідуального адміністративного рішення.

7. Виявлено, що після ухвалення Закону України «Про адміністративну процедуру» проблеми нормативного забезпечення адміністративних процедур в Україні зберігають комплексний характер. Вони виявляються у неповній узгодженості загального процедурного закону зі спеціальним законодавством, фрагментарності галузевого регулювання, колізіях між законами і підзаконними актами, домінуванні відомчих алгоритмів та інституційній інерції у практиці застосування процедурних стандартів. Подальший розвиток адміністративно-процедурного регулювання пов'язаний із переходом від формального існування загального процедурного закону до його реального функціонування як базового регулятора адміністративної діяльності. З метою фіксації визначених перспектив удосконалення адміністративних процедур у площині нормативного регулювання запропоновано внесення адресних змін до низки чинних нормативно-правових актів: 1) до Закону України «Про адміністративну процедуру» від 17.02.2022 № 2073-IX внести зміни до статті 3 та статті 4 цього Закону з метою уточнення співвідношення загального і спеціального адміністративно-процедурного регулювання та закріплення мінімального процедурного стандарту для адміністративних справ, що входять до сфери дії цього Закону. Статтю 3 доповнити частиною такого змісту: «Особливості адміністративного провадження для окремих категорій адміністративних справ можуть встановлюватися лише законом, повинні бути прямо визначеними та не можуть скасовувати мінімальні процедурні гарантії, передбачені цим Законом, крім випадків, прямо передбачених Конституцією України або законом з огляду на особливий правовий режим відповідної категорії справ, за умови збереження сутності права особи на участь у провадженні та ефективний засіб правового захисту». Статтю 4 доповнити частиною такого змісту: «Мінімальний процедурний стандарт адміністративного провадження включає повідомлення особи про початок провадження у випадках, передбачених законом, забезпечення права особи подавати пояснення та докази, доступ до матеріалів адміністративної справи з урахуванням обмежень, встановлених законом, мотивування адміністративного акта у випадках і порядку, визначених цим Законом, а також можливість адміністративного або судового оскарження рішення, дії чи бездіяльності адміністративного органу»; 2) до Закону України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI внести точкові зміни, спрямовані на посилення процедурної якості рішень про відмову у наданні адміністративної послуги, зокрема, статтю 9 доповнити положенням такого змісту: «У разі прийняття рішення про відмову у наданні адміністративної послуги суб'єкт надання адміністративної послуги забезпечує оформлення адміністративного акта відповідно до вимог Закону України «Про адміністративну процедуру», із зазначенням фактичних і правових підстав відмови, порядку та строків його оскарження, а також способу ознайомлення заявника з матеріалами справи, що стали підставою для прийняття такого рішення» (таке уточнення дозволить пов'язати сервісну модель надання адміністративних послуг із гарантійною логікою загальної адміністративної процедури); 3) до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 №

755-IV внести зміни до статті 26 та статті 28. У статті 28 після положень про підстави відмови у державній реєстрації додати наступне положення: «Рішення про відмову у проведенні державної реєстрації повинно містити мотивувальну частину із зазначенням фактичних обставин, правових підстав відмови та переліку документів або відомостей, які стали підставою для такого рішення. Заявнику забезпечується право доступу до матеріалів, що стали підставою для прийняття рішення»; 4) до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV внести зміни до статті 24 щодо підстав відмови у державній реєстрації прав та доповнити її частиною такого змісту: «Рішення про відмову або зупинення розгляду заяви повинно містити мотивування із зазначенням фактичних і правових підстав такого рішення та роз'ясненням порядку його адміністративного або судового оскарження»; 5) до Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 № 794-VII внести зміни до статті 20, яка визначає повноваження Кабінету Міністрів України у сфері нормативного регулювання і додати положення наступного змісту: «Постанови Кабінету Міністрів України у сфері адміністративних процедур не можуть встановлювати додаткові підстави відмови у реалізації прав особи, додаткові обов'язки заявника або інші обмеження прав учасників адміністративного провадження, якщо такі повноваження прямо не передбачені законом», разом із цим аналогічну норму включити до статті 4 Закону України «Про адміністративну процедуру» як принцип підзаконного регулювання адміністративних процедур; 6) до Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV внести зміни до частини другої статті 2, доповнивши її положенням такого змісту: «Під час перевірки рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень суд оцінює істотність порушення адміністративної процедури з урахуванням того, чи позбавило таке порушення особу можливості реалізувати основні процесуальні права, чи вплинуло або могло вплинути на зміст рішення, чи унеможливило перевірку фактичних і правових підстав адміністративного акта», що відповідало б природі статті 2 КАС України як норми, що визначає критерії судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень; 7) питання недопущення звуження процесуальних прав особи під час використання електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг врегулювати через уточнення положень Закону України «Про адміністративну процедуру» щодо електронної форми адміністративного провадження шляхом доповнення Закону України «Про адміністративну процедуру» нормою такого змісту: «Здійснення адміністративного провадження в електронній формі, застосування електронної ідентифікації, електронного підпису та електронних довірчих послуг не може звужувати обсяг процесуальних прав учасників адміністративного провадження, передбачених цим Законом, зокрема права на участь у провадженні, доступ до матеріалів справи, отримання мотивованого адміністративного акта та його оскарження»; 8) до Закону України «Про адміністративну процедуру» внести окрему норму щодо електронної форми адміністративного провадження такого змісту: «Електронна форма адміністративного провадження повинна забезпечувати рівний обсяг процесуальних гарантій порівняно з паперовою формою. У разі прийняття адміністративного акта в

автоматичному режимі адміністративний орган зобов'язаний забезпечити фіксацію фактичних і правових підстав такого акта та можливість отримання пояснення логіки його прийняття у зрозумілому для адресата вигляді».

8. Доведено, що процедурні порушення у діяльності публічної адміністрації є самостійним різновидом юридично значущих дефектів реалізації владних повноважень, які підлягають окремій судовій оцінці. Їх значення визначається впливом на можливість особи брати участь у провадженні, на повноту з'ясування обставин справи, на мотивованість адміністративного акта та на ефективність подальшого адміністративного чи судового захисту. У практиці адміністративних судів формується критерій істотності процедурного порушення, що дає змогу відмежовувати дефекти, які реально впливають на правомірність управлінського результату, від технічних недоліків. Усунення таких порушень потребує нормативного уточнення їх значення, узгодження загального і спеціального регулювання, посилення ролі внутрішнього адміністративного перегляду, удосконалення вимог до мотивування рішень, розвитку регулювання процедурних строків, адаптації цифрових сервісів до вимог процедурних гарантій та підвищення кваліфікації посадових осіб. Доведено, що адміністративне судочинство у цій сфері виконує не тільки функцію індивідуального захисту, а й системну функцію формування стандартів належного адміністрування, однак не може замінити превентивну організацію процедурної діяльності всередині органів публічної адміністрації.

9. Обґрунтовано, що системні напрями вдосконалення процедурної діяльності органів публічної адміністрації мають реалізовуватися через перетворення адміністративної процедури на стандарт щоденної управлінської діяльності. До таких напрямів належать процедурне планування, стандартизація документації та адміністративних рішень, внутрішній процедурний контроль і аудит, електронний моніторинг строків, цифрова інтеграція процедур із збереженням юридичної конструкції адміністративного провадження, професійна підготовка посадових осіб, аналітичний супровід процедурної діяльності та орієнтація на правові позиції Верховного Суду. Саме системне впровадження цих напрямів створює підґрунтя для формування сталої, передбачуваної та якісної моделі процедурної діяльності органів публічної адміністрації, у якій законність адміністративного акта забезпечується не лише змістом правової норми, а й належною організацією всього процедурного циклу.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Наукові статті у наукових фахових виданнях України:

1. Головка К. М. Принципи адміністративних процедур: правова природа та значення для публічного управління. *Держава та регіони. Серія: Право.* № 1 (83). 2024. С. 247–253. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.1.40>
2. Головка К. М. Правові механізми спрощення адміністративних процедур в умовах адміністративної реформи. *Право та державне управління.* № 1. 2024. С. 532–541. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.75>
3. Головка К. М. Поняття та зміст адміністративної процедури в українському праві. *Право і суспільство.* № 5. 2025. Т. 1. С. 175–185. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.5.1.22>
4. Головка К. М. Цифровізація адміністративних процедур в Україні: правові

виклики та перспективи. *Правові новели*. № 26. 2025. С. 66–76. DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2025.26.7>

5. Головка К. М. Проблеми правового забезпечення прозорості та відкритості адміністративних процедур. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1. 2026. С. 155–159. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2026-1/33>

Наукові статті у періодичних наукових виданнях інших держав:

6. Holovko K. Administrative procedure in the system of guaranteeing citizens' rights and creating a favourable economic environment. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 11. No. 5. 2025. P. 375–382. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-5-375-382>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Головка К. М. Принципи адміністративної процедури в Україні. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Кременчук, 5–7 грудня 2024 р.). Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024. С. 670–673.

8. Головка К. М. Строки в адміністративній процедурі: правова природа, «розумний строк» і наслідки порушення. *Theoretical foundations of law, public management and practice of their application: International scientific conference proceedings* (Riga, 25–26 December 2024). Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. P. 390–396.

9. Головка К. М. Мотивування адміністративного акта як ключовий інструмент контролю дискреції в адміністративних процедурах. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики у воєнний період: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Львів–Торунь, 10 жовтня 2025 р.). Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'ячука. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2025. С. 185–188.

10. Головка К. М. Правове забезпечення адміністративних процедур в умовах війни повоєнного відновлення. *Актуальні питання розвитку науки, економіки та соціуму в умовах війни та повоєнного відновлення: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Вінниця, 16–17 жовтня 2025 р.). У 2-х т. Т. 1. / За заг. ред. В. І. Мельник. Тернопіль: Крок, 2025. С. 82–85.

11. Головка К. М. Адміністративне оскарження у структурі адміністративної процедури як інструмент ефективного захисту прав у контексті стандартів належного процесу та подолання формалізму. *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України: матеріали XII Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції* (м. Одеса, 24 жовтня 2025 р.). Одеса : ОДУВС, 2025. С. 322–325.

АНОТАЦІЯ

Головка К. М. Адміністративно-правове забезпечення адміністративних процедур в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Міжнародний університет бізнесу і права Міністерства освіти і науки України; Одеський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України, Одеса, 2026.

У дисертації здійснено комплексне теоретико-правове дослідження адміністративно-правового забезпечення адміністративних процедур в Україні, у результаті якого сформовано теоретичні положення щодо їх юридичної природи, структури, функціонального призначення та ролі у механізмі публічного адміністрування, а також обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення законодавчого регулювання і практики процедурної діяльності

органів публічної адміністрації.

Запропоновано авторське визначення адміністративної процедури як нормативно врегульованої послідовності юридично значущих дій органу публічної адміністрації, що здійснюються у межах розгляду індивідуальної адміністративної справи з метою прийняття адміністративного акта або вчинення іншої юридично значущої дії, наслідком чого є виникнення, зміна або припинення прав і обов'язків приватної особи. Визначено елементний склад адміністративної процедури, що включає суб'єкта владних повноважень, учасників адміністративного провадження, предмет адміністративної справи, стадії процедурної діяльності та юридичний результат.

Визначено структурну модель адміністративної процедури, яка включає послідовні стадії розгляду адміністративної справи, визначений суб'єктний склад адміністративного провадження та систему процедурних гарантій прав особи. Доведено, що важливим елементом адміністративної процедури виступає система процесуальних гарантій прав приватної особи, яка забезпечує можливість участі особи у розгляді адміністративної справи та захисту її прав і законних інтересів у взаємовідносинах з органами публічної адміністрації.

Запропоновано системні напрями вдосконалення нормативного регулювання адміністративних процедур в Україні. Обґрунтовано необхідність формування єдиного мінімального процедурного стандарту адміністративного провадження для адміністративних справ, що входять до сфери дії загального процедурного закону, з урахуванням особливостей, прямо встановлених спеціальним законодавством. Доведено необхідність удосконалення законодавства у сфері адміністративних послуг шляхом забезпечення обов'язковості застосування процедурних гарантій адміністративної процедури під час розгляду заяв про надання адміністративних послуг.

Визначено напрями вдосконалення судового контролю за дотриманням адміністративних процедур у діяльності суб'єктів владних повноважень. Обґрунтовано, що адміністративні суди повинні відігравати ключову роль у забезпеченні законності процедурної діяльності органів публічної адміністрації. Доведено доцільність посилення ролі адміністративних судів у перевірці дотримання процедурних гарантій прав особи під час прийняття адміністративних рішень, зокрема шляхом оцінювання забезпечення права особи бути вислуханою, доступу до матеріалів адміністративної справи, дотримання розумних строків розгляду справи та належного мотивування адміністративного акта.

Ключові слова: адміністративна процедура, адміністративний акт, публічне адміністрування, належне адміністрування, адміністративний процес, органи публічної адміністрації, адміністративне провадження, процедурні гарантії, права особи, адміністративний розсуд, судовий контроль, цифровізація публічного адміністрування.

ABSTRACT

Holovko K. M. Administrative and legal support of administrative procedures in Ukraine. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Law in specialty 12.00.07 «Administrative law and process; finance law; information law». – International University of Business and Law of the Ministry of Education and Science of Ukraine; Odesa State University of

Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Odesa, 2026.

The dissertation provides a theoretical generalization and proposes a new solution to the scientific task consisting in a comprehensive study of the administrative and legal support of administrative procedures in the activities of public administration bodies of Ukraine, determining their legal nature, structure, and role in the mechanism of public administration, as well as formulating proposals for improving legislative regulation and the practice of implementing administrative procedures.

The theoretical foundations of the administrative and legal understanding of administrative procedure as a universal legal form for the exercise of public powers by public administration bodies in relations with private persons are substantiated. It is proved that an administrative procedure acts as a legal mechanism for the transformation of general norms of administrative law into specific individual administrative decisions and ensures procedural guarantees for the exercise of the rights and legitimate interests of individuals and legal entities.

The author proposes a definition of administrative procedure as a normatively regulated sequence of legally significant actions of a public administration body carried out within the framework of consideration of an individual administrative case for the purpose of adopting an administrative act or performing another legally significant action, the consequence of which is the emergence, change, or termination of the rights and obligations of a private person.

Systemic directions for improving the normative regulation of administrative procedures in Ukraine are proposed. The necessity of forming a unified procedural standard of administrative proceedings, which should be applied in all spheres of activity of public administration bodies regardless of the sectoral specificity of the relevant legal relations, is substantiated.

The necessity of improving legislation in the field of administrative services by ensuring the mandatory application of procedural guarantees of administrative procedure when considering applications for the provision of administrative services is proved. It is substantiated that administrative services should be regarded as a type of applicant-initiated administrative proceedings within which a public administration body resolves an individual administrative case upon a person's application.

Directions for improving judicial control over compliance with administrative procedures in the activities of subjects vested with public powers are determined. It is substantiated that administrative courts should play a key role in ensuring the legality of the procedural activity of public administration bodies.

Key words: administrative procedure, administrative act, public administration, good administration, administrative process, public administration bodies, administrative proceedings, procedural safeguards, individual rights, administrative discretion, judicial review, digitization of public administration.

Підписано до друку 15.09.2026. Формат 60х90/16. Папір
офсетний. Гарнітура «Times New Roman»/ Друк офсетний.

Ум. друк .арк. 1,0

Наклад 100 прим.

Видавництво ОДУВС

м. Одеса, вул. Успенська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 3507 від 25.06.2009 р.

Тел 0487505029

e-mail rvv@oduvs.edu.ua

